

<https://www.knack.be/nieuws/belgie/het-kerstverhaal-is-de-prelude-op-een-waerlijk-geweldloze-revolutie/article-opinion-1409407.html>

Knack.be maakt ruimte voor religie en levensbeschouwing

24/12/18 om 14:51 - Bijgewerkt op 20/12/18 om 17:40

'Het kerstverhaal is de prelude op een waarlijk geweldloze revolutie'

'Het kerstverhaal is geen sentimenteel zoethoudertje, maar appelleert aan universele thema's, vol levensnoodzakelijke menselijke warmte', schrijft godsdienstleraar en auteur Ignace Demaerel.

© istock

Het originele kerstverhaal is vandaag bij een steeds grotere groep mensen totaal onbekend: bedolven onder de commerce, of platgetrapt door de populistische kerstman. En bij de anderen raakt het vaak zo verwaterd en uitgehold dat het verwordt tot een goedkoop Walt Disney-sprookje: de meesten herinneren zich nog enkel de ster of stal, de os en de ezel, kortom de

randattributen. Toch is het een verhaal dat al 2000 jaar meegaat en jaarlijks door miljoenen opnieuw doorverteld wordt. Het is véél meer dan een dromerig fabeltje van de gebroeders Grimm.

Nog los van de historische kant, blijft het een verhaal dat uniek is en zelfs wenkbrauwen doet fronsen. Het is om verschillende redenen '*countercultural*', tegendraads, strijkt tegen de haren in. Simpel gezegd: de Messias, de Verlosser van de wereld, wordt geboren in een voederbak in een stal, in een doorsnee arbeidersgezin. Ter vergelijking: Boeddha werd bijvoorbeeld geboren in een paleis, en Mohammed in een rijke, vooraanstaande familie. Jezus kwam niet voort van hoogopgeleide, succesvolle mensen, stammend uit een oud adellijk geslacht. Het was in zekere zin 'logischer' geweest, mocht hij ter wereld zijn gekomen in een paleis in Rome, maar het gebeurde in het kleine, onderdrukte Israël, onbetekenend op de politieke of culturele kaart. En dan nog die stal: een broeihaard van bacteriën en infecties - wat een contrast met onze ziekenhuizen. De God van de Bijbel is blijkbaar erg 'alternatief', met zijn voorkeur voor onvoorspelbare en verrassende scenario's.

DELEN

Het kerstverhaal is de prelude op een waarlijk geweldloze revolutie.

Er zit in ieder geval genoeg drama in het verhaal: de machtsegeile koning Herodes die zich in zijn positie bedreigd voelt door een baby, en dus Jozef en Maria op de hielen zit, zorgt voor de suspense. Het vervolg brengt de huidige problematiek van migranten en transmigrantten als het ware tot vlak onder onze neus: het lokale Klein Kasteeltje van Bethlehem was vol, en Jozef en Maria moesten, hoogzwanger, in het Maximiliaanpark overnachten. Herodes' dreigement maakte dat ze holderdebolder in de nacht met een pasgeborene moesten vluchten naar Egypte - gelukkig geen gammel bootje over de Middellandse Zee. Ze waren heus geen economische vluchtelingen of gelukzoekers, maar de Egyptische Dienst Vreemdelingenzaken reageerde misschien cynisch en koeltjes: 'Er is toch geen oorlog in Israël?'

Dat Herodes geen lieverdje was, wordt ons wel door andere geschiedenisbronnen bevestigd: in zijn wreedheid en paranoia liet hij ooit 45 leden van de joodse Hoge Raad executeren, en zijn tweede vrouw en drie van zijn zonen ondergingen hetzelfde lot. En toen hij stervende was, gaf hij bevel om tegelijk 1000 vooraanstaande joden te laten doden, opdat ze zijn sterfdag nooit zouden vergeten. En zijn grootheidswaan kan je vandaag nog altijd bekijken in Israël in zijn megalomane bouwwerken (Caesarea met zijn amfitheater, hippodroom en 17 km lang aquaduct, Massada en Herodion...).

Enfin, de clou van het verhaal is dat Jezus in die benarde omstandigheden in een stinkende stal geboren is als een verlosser voor de ganse wereld. Wel euh, 'verlosser' is toch hetzelfde als 'redder' of 'bevrijder', of - een net iets moderner woord - een 'vrijheidsstrijder'? Maar Jezus een vrijheidsstrijder noemen, is dat niet een beetje raar? Hij had toch geen guerrillaleger, pleegde geen bomaanslagen, had zelfs geen intentie om een staatsgreep te plegen, noch tegen de lokale tiran, noch tegen de Romeinse onderdrukkers...? En ook: hoe kan je religie in godsnaam associëren met vrijheidsstrijd? Is religie niet eerder een set van strenge regeltjes 'Dat mag niet, dit mag niet...'? De meeste moderne mensen denken bij kerk of godsdienst eerder aan onvrijheid. Terecht of onterecht?

En toch, zelfs de naam 'Jezus' (Jeshoea) betekent in het Hebreeuws 'God redt'. Deze naam is trouwens niet door Jozef en Maria gekozen omdat hij 'zo mooi klonk', maar is hen door de engel gegeven, precies als zijn levensmissie: bevrijden is a.h.w. zijn programma, zijn 'state of the union', verankerd in zijn roepnaam. Welnu, 'redden', 'bevrijden', 'vrij maken': dat klinkt in ieder geval veelbelovend, is een uitermate positieve boodschap. Elk mens snakt toch naar vrijheid, nietwaar? Ja, maar als je naar de geschiedenis kijkt, moet je ook vaststellen dat 'vrijheid' ongeveer het meest misbruikte woord ter wereld is, samen met 'liefde'.

Precies daarom voegt de engel er volgens het verhaal onmiddellijk aan toe: 'want hij zal zijn volk redden van hun zonden' (Matt. 1:21). Dus niet: '...van de Romeinen, van alle onderdrukkers, van de armoede, van sociaal onrecht, van onwetendheid...'. Hij verklaart de oorlog niet aan ménsen, aan 'die anderen', maar aan een 'vijand' van een héél andere categorie.

De mensheid 'bevrijden van hun zonden' is een echte 'mission impossible', want het gaat om een onzichtbare, haast alomtegenwoordige vijand. Hoe kan iemand in 's hemelsnaam 'het kwaad' verslaan? Een gevaarlijke moordenaar 'neutraliseren' is al een uitdaging, maar hoe kan je 'moord zelf' definitief uitschakelen? Je kan een leugentje ontcrachten, maar 'de leugen' uit de wereld uitbannen? Kan je überhaupt mensen 'bevrijden van het kwaad', van zonde? En wat dit nog delicateser maakt: kan je dit zonder hun medewerking, zonder hun eigen vrije wil? Als we eventjes zouden mogen dromen...: zou het niet zalig zijn mocht men op een mooie dag alle haat of vijanddenken gewoon kunnen genézen door een pilletje (een anti-zonde-pilletje)? Of als chirurgen morgen egoïsme, jaloezie en onverschilligheid definitief zouden kunnen wégopereren zoals een kwaadaardig gezwel? Nee, nog beter: als topwetenschappers overmorgen via genetische manipulatie alle agressie, wreedheid of intolerantie van het menselijk genoom zouden kunnen afknippen? Op deze manier een compleet nieuwe, zondeloze generatie mensen creëren is te mooi om waar te zijn: het zal helaas niet gebeuren, alle vorderingen in de eugenetica ten spijt. Het is namelijk een illusie, want anders zou je de vrije wil tegelijk moeten wegsnijden en de mens reduceren tot een willoze marionet. Mensen verplichten of dwingen om goed te zijn, zou trouwens geen enkele morele waarde hebben.

Hoe is echter 'vrijheid' het meest misbruikte woord? De oppervlakkigste definitie van vrijheid is: 'doen waar je zin in hebt', of 'niemand boven mij die mij dicteert wat ik moet doen'. Hoe mensen voor zichzelf vrijheid definiëren bepaalt in welke slavernijen of verslavingen ze zullen vallen. Vele guerrillastrijders hebben hun leven gegeven voor de vrijheid, maar te vaak werd na een gewelddadige staatsgreep de ene dictatuur vervangen door een andere: denk maar aan de Franse Revolutie (1789), de Russische revolutie (1917), Cuba en talloze andere. Jezus denkt, zoals gezegd, niet in vijandbeelden: 'die onderdrukkende Romeinen', 'afvallige Samaritanen' of 'goddeloze ongelovigen' zijn niet het échte probleem: zij zijn medeslachtoffer van 'het kwaad'. Hij heeft een heel ander soort vrijheid op het oog, zoals hij later ook zegt: "de waarheid zal u vrijmaken" en "als de Zoon u vrijgemaakt heeft, zult u werkelijk vrij zijn" (Johannes 8:32 en 36).

En daarom... werd die vrijheidsstrijder geboren in een voederbak in een stal in een boerendorp. Hij had daarvoor geen uiterlijke grandeur of glitter, paleizen of goud nodig: deze zouden eerder storend werken en de aandacht van het echte probleem afleiden. Hij werkte incognito, 'onder de radar'. Hij spreidde geen heroïsme tentoon, speelde niet de onverschrokken, stoere bink, een heilige superman. Zijn levensverhaal brengt juist de valse grootheid van alle wereldse Herodessen ten val, ontmaskert het als machismo. God is niet onder de indruk van fake grootdoenerij die als maskerade moet dienen. Het kerstverhaal is de prelude op een waarlijk gewelddoende revolutie, precies omdat ze tegen geweld zelf is, en 'vrede op aarde' het ultieme doel is.

Het kerstverhaal is geen sentimenteel zoethoudertje, maar appelleert aan universele thema's, vol levensnoodzakelijke menselijke warmte. Het roept ons op om te blijven geloven, hopen en liefhebben, tegen alle cynisme, hardheid en onverschilligheid in. Wie het opgeeft om te geloven in vrijheid, vrede en menselijkheid, begraaft ze in de bevroren grond van realiteitszin.